

Datum: 25 augustus 2025

Betreft: Zienswijze Agrarisch Collectief Waadrâne concept 8e Actieprogramma Nitraat

Agrarisch Collectief Waadrâne is een collectief met ruim 190 aangesloten agrariërs, die gezamenlijk het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer uitvoeren in het noorden van Friesland. Met veel inzet en betrokkenheid bij natuur- en landschap, maar ook bodem- en waterkwaliteitsmaatregelen. Zo proberen wij op een verantwoorde manier invulling te geven aan natuurinclusieve landbouw, een veilige voedselvoorziening en levensvatbare agrarische ondernemingen. Vanuit deze praktische kant en de ervaring met de invoering het 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn reageren wij op het concept 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN).

Onvolledige onderbouwing

Het concept 8e APN bevat een opmerkelijk groot aantal secties gemarkeerd met [PM], die dus nog niet zijn uitgewerkt en waar belanghebbenden dus ook geen zienswijze over kunnen formuleren. Dat is met name zorgelijk bij cruciale onderdelen zoals:

- de samenhang met andere dossiers (H2);
- de onderbouwing van verwachte milieu- en bedrijfseffecten;
- de verwachte effecten op de uitvoering en handhaving;
- de beoogde aanpassingen van de gebruiksnormen (in percentages);
- de ligging van de aandachtsgebieden (met nutriënten verontreinigde gebieden);
- de toelichting van bepaalde onderdelen.

Deze lacunes maken het voor ons onmogelijk om een volledige afweging te maken van de voorgestelde maatregelen. Een beleidsvoorstel van deze omvang en impact vereist een complete en uitgewerkte onderbouwing vóórdat het ter consultatie wordt voorgelegd. Ook de gekozen periode van terinzagelegging (zomerreces/vakantieperiode) belemmert het leveren van inspraak.

Geen integrale benadering

Het huidige concept APN is vrijwel uitsluitend opgebouwd vanuit de doelen op het vlak van waterkwaliteit:

- de gevolgen van de APN-maatregelen voor de biodiversiteit zijn niet in beeld gebracht;
- de gevolgen van de APN-maatregelen op het beheer dat wordt uitgevoerd via het ANLb - en daarmee mogelijke indirecte gevolgen voor de biodiversiteit - zijn niet in beeld gebracht;

- de op handen zijnde actualisatie van de grondsoortenkaart kan van invloed zijn op het ANLb, terwijl hierover geen helderheid wordt geboden;
- de invloed van de maatregelen op het inkomen van de agrariërs is niet in beeld gebracht of doorgerekend

Het is uitermate zorgelijk dat er nauwelijks aandacht is voor de wisselwerking met andere regelingen en doelen. De realiteit is dat boeren in de praktijk te maken krijgen met meervoudige opgaven op het vlak van klimaat, bodem, water, landschap en biodiversiteit. De realiteit is ook dat het APN, het GLB en het ANLb geen gescheiden werelden zijn, maar met elkaar samenhangen. Door die samenhang niet mee te nemen in het APN is er geen oog voor negatieve wisselwerkingen, maar ook niet voor potentiële synergie. Een gebrek aan samenhang en duidelijkheid zet het inkomen van de agrariër en de effectiviteit van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer onder druk.

Zorgen over de uitvoerbaarheid

Diverse voorgestelde maatregelen roepen bij ons zorgen op over de uitvoerbaarheid en daarmee ook de mogelijkheden voor boeren om deel te (blijven) nemen aan het ANLb en het draagvlak voor ANLB.

- aanscherping van duurzame bouwplannen: de verdere verplichting van rust- en vanggewassen in het bouwplan, kan botsen met ANLb-pakketten zoals wintervoedsel- en vogelakkers;
- strikte rotatieverplichtingen en verplichte gewasbedekking beperken de ruimte voor bovenwettelijk beheer via het ANLb;
- verplichte vanggewassen in weidevogelgebieden beperken de effectiviteit van weidevogelbeheer. Juist open en tijdelijk kale bodems zijn in het vroege voorjaar cruciaal voor bepaalde soorten en ook moet tussentijds ploegen en inzaaien in bepaalde gevallen juist vermeden worden;
- herziening van de grondsoortenkaart: de beoogde actualisatie is begrijpelijk vanuit milieubeleid, maar de impact op bestaande ANLb-contracten, beheertypen en vergoedingstarieven is onduidelijk. Dit roept vragen op over rechtszekerheid, draagvlak en de continuïteit van het beheer.

Ontbrekende aanpak voor monitoring en evaluatie

Het document biedt onvoldoende inzicht in:

- hoe de effectiviteit van maatregelen zal worden gemonitord;
- welke tussentijdse bijsturing mogelijk is indien maatregelen niet het gewenste effect hebben en/of er negatieve wisselwerkingen ontstaan, bijvoorbeeld met het ANLb;
- hoe rekening wordt gehouden met de cumulatieve effecten van alle maatregelen samen.

Tijdsdruk implementatie

Met een beoogde ingangsdatum van 1 januari 2026 voor de meeste maatregelen ontstaat een zeer krap tijdsvenster voor:

- uitwerking van alle nog openstaande PM-secties;
- aanpassing van uitvoeringsregelingen;
- adequate voorlichting aan en begeleiding van collectieven en boeren om het APN goed uit te (kunnen) voeren.

Deze tijdsdruk ondermijnt een zorgvuldige voorbereiding en verhoogt het risico op implementatieproblemen.

Onze oproep

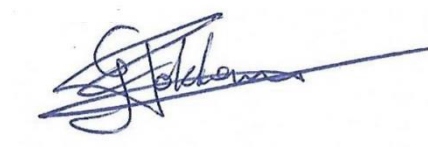
Mede gelet op het bovenstaande pleiten wij voor het volgende:

- integreer de wisselwerking met en (benodigde) samenhang tussen het APN en het GLB en ANLb expliciet in het APN;
- breng per voorgenomen APN-maatregel in beeld wat de gevolgen zijn voor bestaand en toekomstig beheer via het ANLb en zorg dat waardevol beheer vanuit het perspectief van o.a. biodiversiteit niet verdrongen wordt door een te nauwe focus op milieudoelen;
- houd maximale ruimte voor bovenwettelijk beheer dat meerdere doelen dient, zowel qua milieu als biodiversiteit. Maak bijvoorbeeld uitzonderingen of alternatieve invullingen mogelijk bij overlap tussen APN-verplichtingen en beheer via het ANLb, bijvoorbeeld bij bufferstroken, randenbeheer en rustgewassen;
- maak duidelijk of/in hoeverre de herziening van de grondsoortenkaart gevolgen kan hebben voor bestaande contracten en vergoedingstarieven binnen het ANLb;
- betrek de agrarische collectieven bij de implementatie van gebiedsgerichte maatregelen, ook in relatie tot het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en andere bestaande uitvoeringsstructuren.

Een samenhangend beleid vraagt om coördinatie van de samenhang tussen doelen, instrumenten en actoren. Het ANLb is een bewezen uitvoeringsstructuur voor het realiseren van gebiedsspecifiek maatwerk, het waarborgen van de kwaliteit van beheer en het faciliteren van samenwerking op gebiedsniveau. Wij roepen u op om te zorgen voor een betere koppeling tussen het APN en ANLb en het nieuwe GLB en daarmee een brug te slaan tussen bodem- en waterkwaliteit en natuur en landschap, met oog voor economisch rendabele agrarische bedrijfsvoering.

Wij verzoeken het ministerie om onze zienswijze te betrekken bij de definitieve besluitvorming en de verdere uitwerking van het APN.

Hoogachtend,

Bestuur Agrarisch Collectief Waadrâne, Secretaris G.Fokkema